Befolkningsskydd med fokus på skyddsrum – ny lag och annat aktuellt på området

Myndigheten
för civilt försvar

Strategiskt läge

- Nya förutsättningar - Nato
- Kriget österut
- Sverige bas/transportområde
- Större behov av att skydda istället för utrymma

Inga hemligheter!

Myndigheten för civilt försvar

Hotet

Bild. Flerbostadshus som träffades av en robot

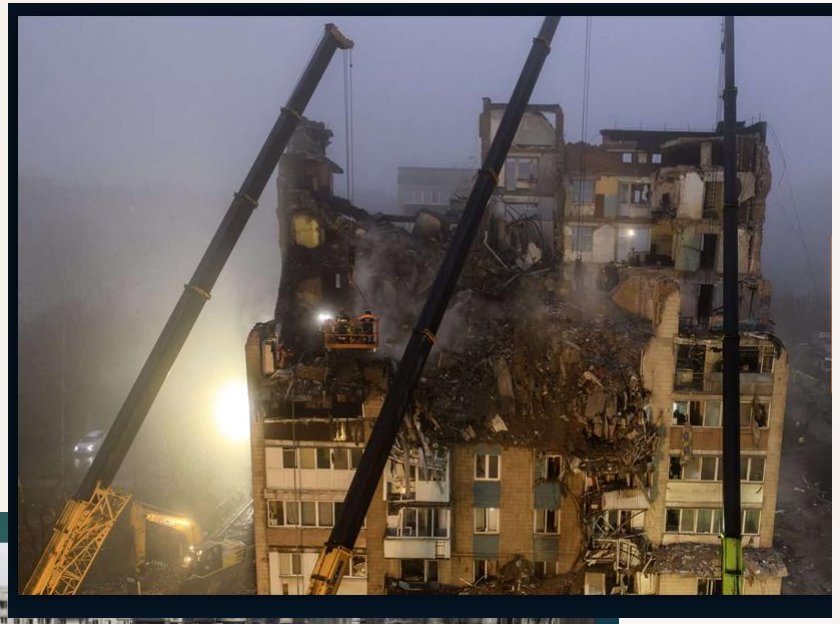

Bild. Byggnad efter träff av en Kalibr-robot.
Mykolajiv, 2023

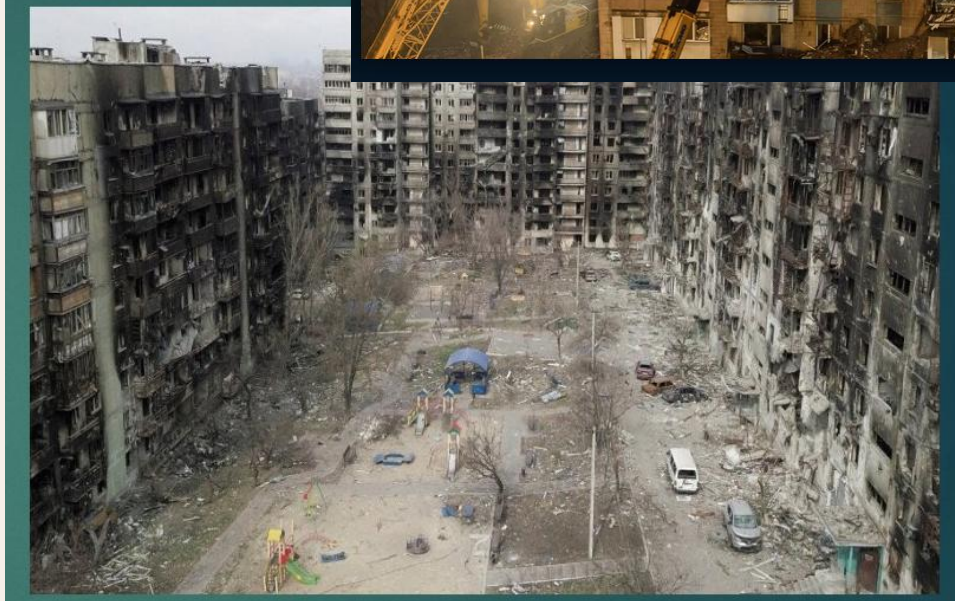

Bild. Bostadsområde efter beskjutning.
Donetskregionen, 2023

Myndigheten
för civilt försvar

Dimensionerande typsituationer

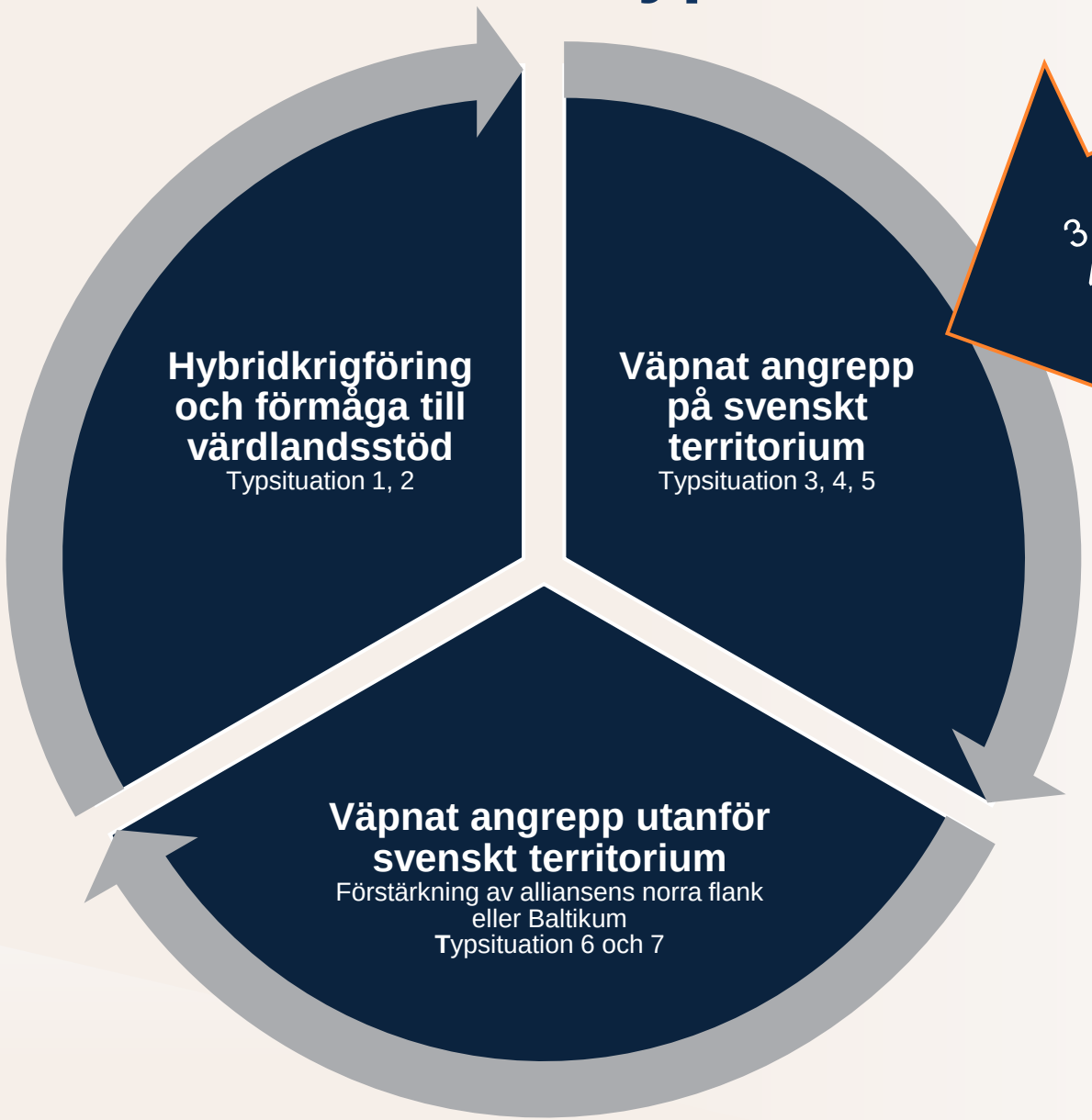

3. Begränsat anfall mot norra Sverige
4. Anfall mot Gotland
5. Fjärrangrepp

Myndigheten för civilt försvar

Att beakta för att identifiera skyddsåtgärder

Försvarsmaktens behov för att bedriva operationer

Det som kan hända
Tre typsituationer relevanta för befolkningsskyddet (3, 4, 5)

Befolkningens behov av skydd och förutsättningar för att skydda dem

Myndigheten för civilt försvar

Befolkningsskydd

Varning

Utomhusvarning

SR P4

SE-Alert

Skyddade platser

Skydd där du är

Geografiskt trygga områden

Skyddade utrymmen

Skyddsrum

Utrymning

Plan för utrymning

Plan för inkvartering

Plan för utrymnings och inflyttnings-förbud

Hotet - konsekvenser

- Korta förvarningstider (ibland…)
- Stor skillnad på storlek på verkansdel (enstaka kg till 500-600 kg)
- Svårt avgöra vilka målen är – militära, infrastruktur, samhällsviktig verksamhet eller befolkning?
- Glöm inte CBRN…

Myndigheten för civilt försvar

Hotet - hantering

- Varningssystem – vilken typ av hot, hur lång tid finns att ta skydd…
- Skydd behöver finnas nära där människor finns
- Alla typer av skydd är bättre än inga skydd – pragmatisk lärdom från Ukraina
- Befolkningen måste ta egna beslut kring skydd

Myndigheten för civilt försvar

Hotet - hantering

- Högst nivå på skydd är inte alltid bäst…
- Nivåer:
- Omedelbart skydd (grop, vid vägg, ligga ner)
- Inomhus – källare, utrymme utan fönster
- Skyddat utrymme – Utrymme som uppfyller vissa kriterier/krav och som beslutats av kommun eller Myndigheten för civilt försvar.
- Skyddsrum

Andra typer av fysiskt skydd:

- Samhällsviktig verksamhet
- Skydd av personal
- Individens eget skydd i bostad/arbetsplats
- mm

Myndigheten för civilt försvar

Principer för skydd av civilbefolkningen

Säkerställa ett motståndskraftigt Sverige som fortsätter att fungera – även vid höjd beredskap eller krig.

Människor behöver stanna kvar även i områden som kan antas utgöra risk för angrepp.

Förmåga att erbjuda dem skydd där de vistas, för att kunna möta deras grundläggande behov.

- Information
- Fysiskt skydd
- Dricksvatten
- Livsmedel
- Värme
- Sjukvård

Myndigheten för civilt försvar

Principer för befolkningsskyddet

Närhets-principen råder

1. Utomhusvarning eller alternativ varningsteknik är förutsättningen för befolkningen att söka skydd alternativt erbjudas skydd.
2. Skyddsrum som fasta installationer, är prioriterat i valet av skyddsåtgärd och bör finnas i befolkningstäta områden med risk för väpnat angrepp, så kallade ”riskområden” i en radie av 500 meter runt riskobjekt.
   Eventuellt i kombination med nödvändig utrymning för särskilda grupper.
3. Om antalet skyddsrumsplatser är begränsade, kan platser i skyddade utrymmen komplettera skyddet och erbjudas på platser där människor vistas.
4. Utrymning bör i sista hand användas som kompletterande skyddsåtgärd och då helst partiellt avseende del av område eller del av befolkning.
5. Individer bidrar till hela samhällets beredskap och agerar utifrån myndigheternas instruktioner för att ta ansvar och undvika okontrollerade befolkningsrörelser.

Skyddsåtgärderna används ofta i en kombination där de geografiska förutsättningarna styr valet av skyddsåtgärder

Myndigheten för civilt försvar

Myndigheten
för civilt försvar

Reviderad lagstiftning om utrymning och inkvartering under höjd beredskap

Utifrån
Propositionen 2026/27:142 och förslag till förordning
Lag (2006:546) och förordning (2006:639) om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap.

Revidering av
Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter (MSBFS 2025:1) och allmänna råd om planläggning för utrymning under höjd beredskap.

Myndigheten
för civilt försvar

Ny lag om skyddsrum och skyddade utrymmen (2026:440)

1 juni 2026
Skyddade utrymmen införs
Ökat informationsansvar för kommunen
”Förenklad kontroll” införs
Ägaren eller nyttjanderättshavaren SKA ställa iordning skyddsrummet (skärpt formulering)
Skyddsrum FÅR vara utformade så att de i fredstid kan användas till annat (tidigare SKA)
MCF har rätt att tillfälligt begränsa funktionen för ett skyddsrum

Myndigheten
för civilt försvar

Skyddsrum

Vad är ett skyddsrum?

- Betonglåda
- Tål 250 kg bomb 5 meter från skyddsrummet – inte direktträff
- Ska klara att byggnaden ovan rasar
- Reservutgång - oftast
- Filtersystem
- 3 dygn

Myndigheten för civilt försvar

Iordningställande

- Fastighetsägaren ser till att utrymmet är upplåst
- Fastighetsägare och skyddssökande gör iordning:
  - Töm utrymmet
  - Ventilation – aggregat, rör, slangar
  - Gas-sluss monteras
  - Toaletter
  - Gastätning – montera gummilister samt tätar nödutgång
  - Fyll vatten

- Finns (ibland) en monteringsanvisning

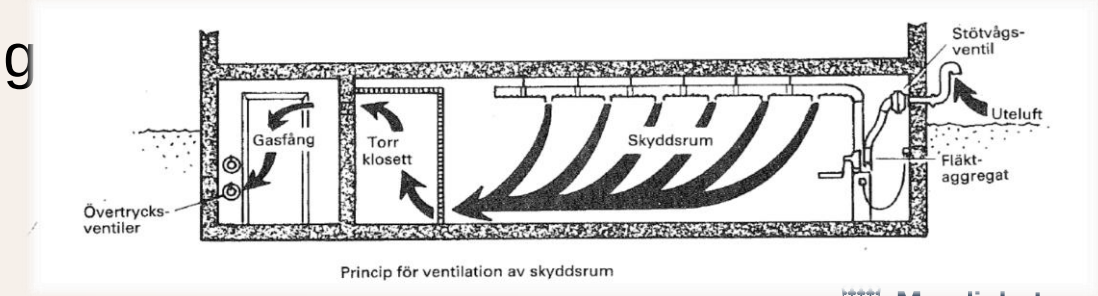

Princip för ventilation av skyddsrum

Myndigheten
för civilt försvar

Vad finns i ett skyddsrum?

Myndigheten
för civilt försvar

Vad finns i ett skyddsrum?

eten
försvar

Siffror

~64 000 skyddsrum
(20-11000 platser/skyddsrum)

~7 000 000 platser

Din yta i ett skyddsrum:
0,75 kvadratmeter - 85 X 85 cm …

Myndigheten
för civilt försvar

Vistelseprov

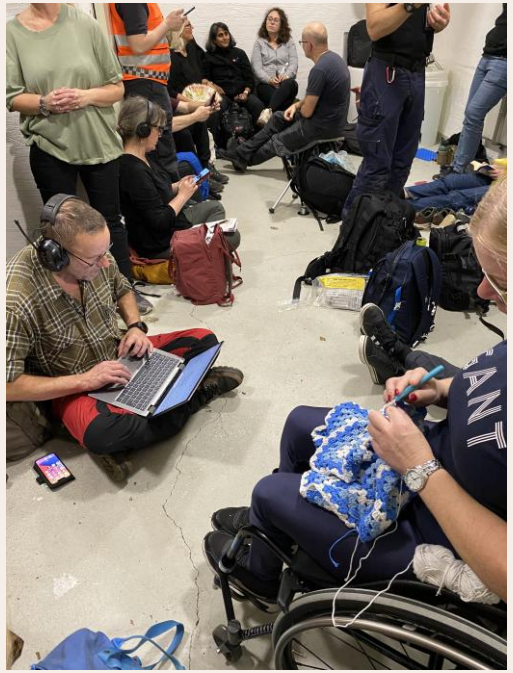

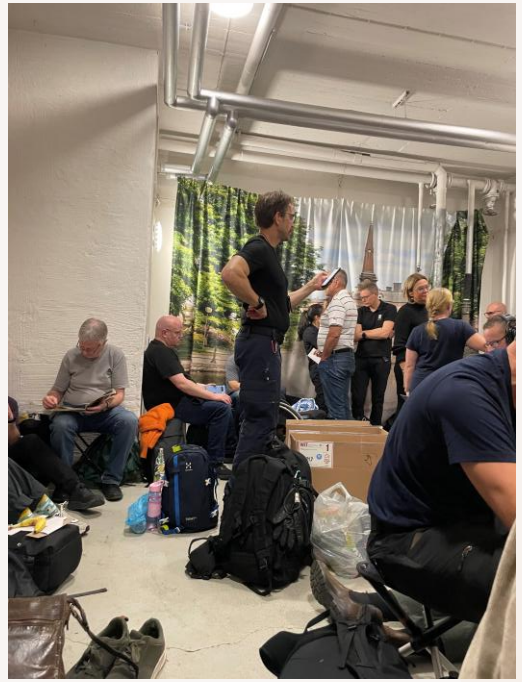

Myndigheten
för civilt försvar

Fastighetsägarens ansvar

Fred
- Uppmärkning (fasad samt vid ingången)
- Löpande underhåll
- All utrustning finns

Höjd beredskap/krig
- Iordningställa skyddsrummet inom 48 timmar

Myndigheten för civilt försvar

Tankar kring iordningställande

- Svårare än man kan tro
- Tungt arbete
- Tömma skyddsrummet – var gör man av alla saker?
- Verktyg – inte alltid anpassade till uppgiften
- Allt kanske inte heller finns (exempelvis stege)
- Instruktion? Ibland…
- Status på förbrukningsmaterial (fogmassa, plastsäckar)?
- Gummipackningar – inte alltid samarbetsvilliga
- Övermålade komponenter
- Det blir inte heller alltid rätt direkt…

Myndigheten för civilt försvar

Specialskyddsrum (Befolkningsskyddsrum)

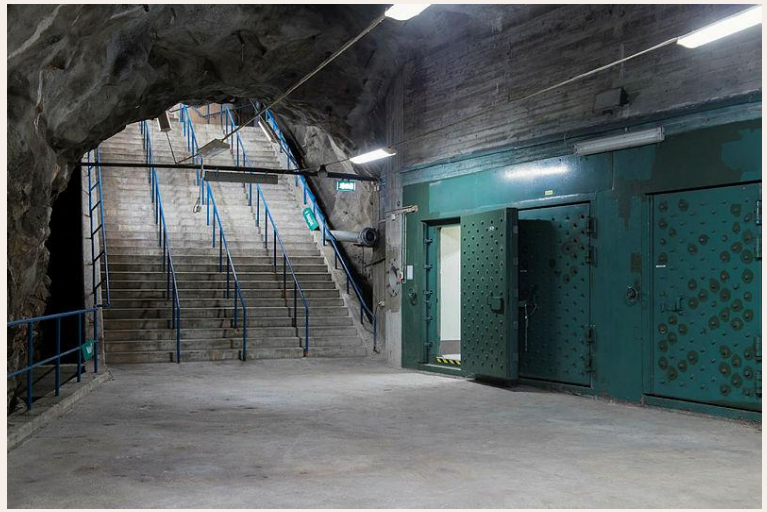

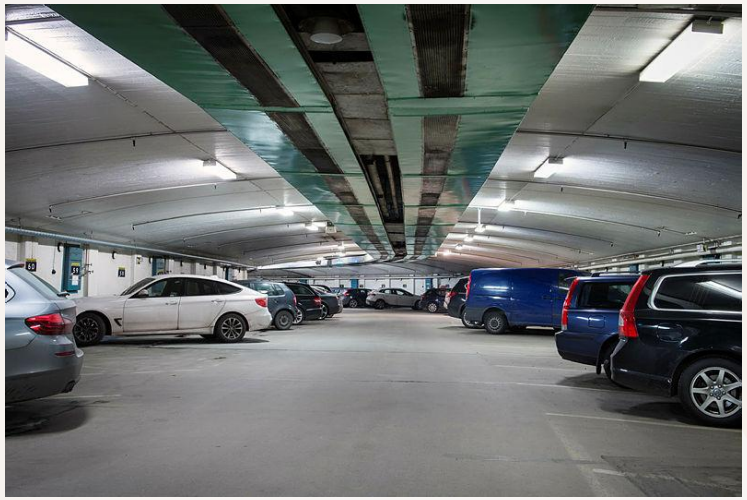

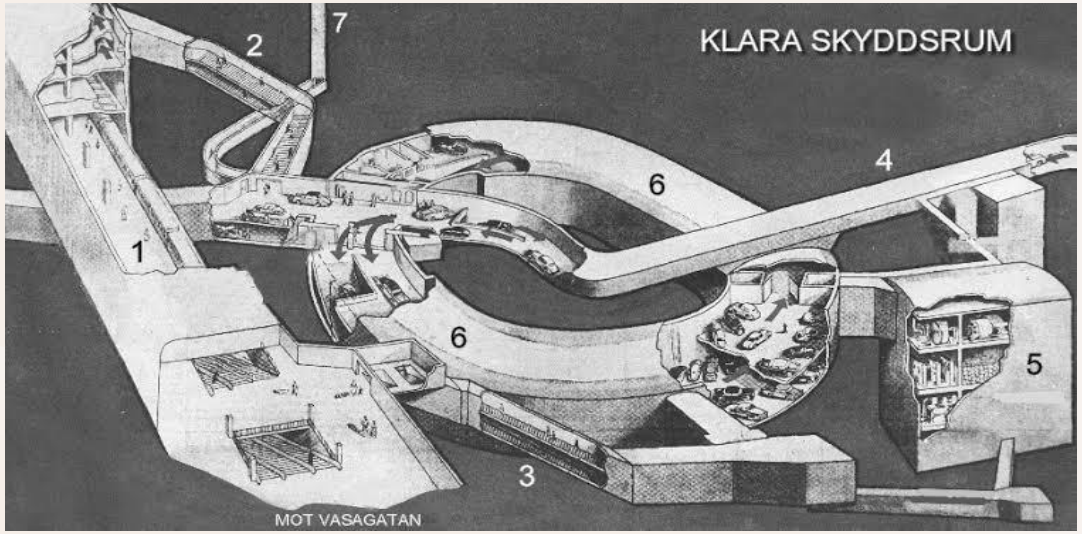

Myndigheten
för civilt försvar

MSB:s skyddsrumskarta

Våxnäsgatan 10, 653 43, Karlstad, SWE

0 — 1 km — 5

Resultat:181

Skyddsrum inzoomad 181

Skyddsrum: 144162-1

Antal platser	250	(0,06 km)
Gatuadress	Våxnäsgatan 10	
Fastighetsbeteckning	Karolinen 2	
Skyddsrumsnr	144162-1	
Kommunnamn	Karlstad	
TillfälligbegränsningFrån		
TillfälligbegränsningTill		
Teknisk regel	TB74	

Skyddsrum: 144161-6

Antal platser	300	(0,07 km)
Gatuadress	Våxnäsgatan 10	

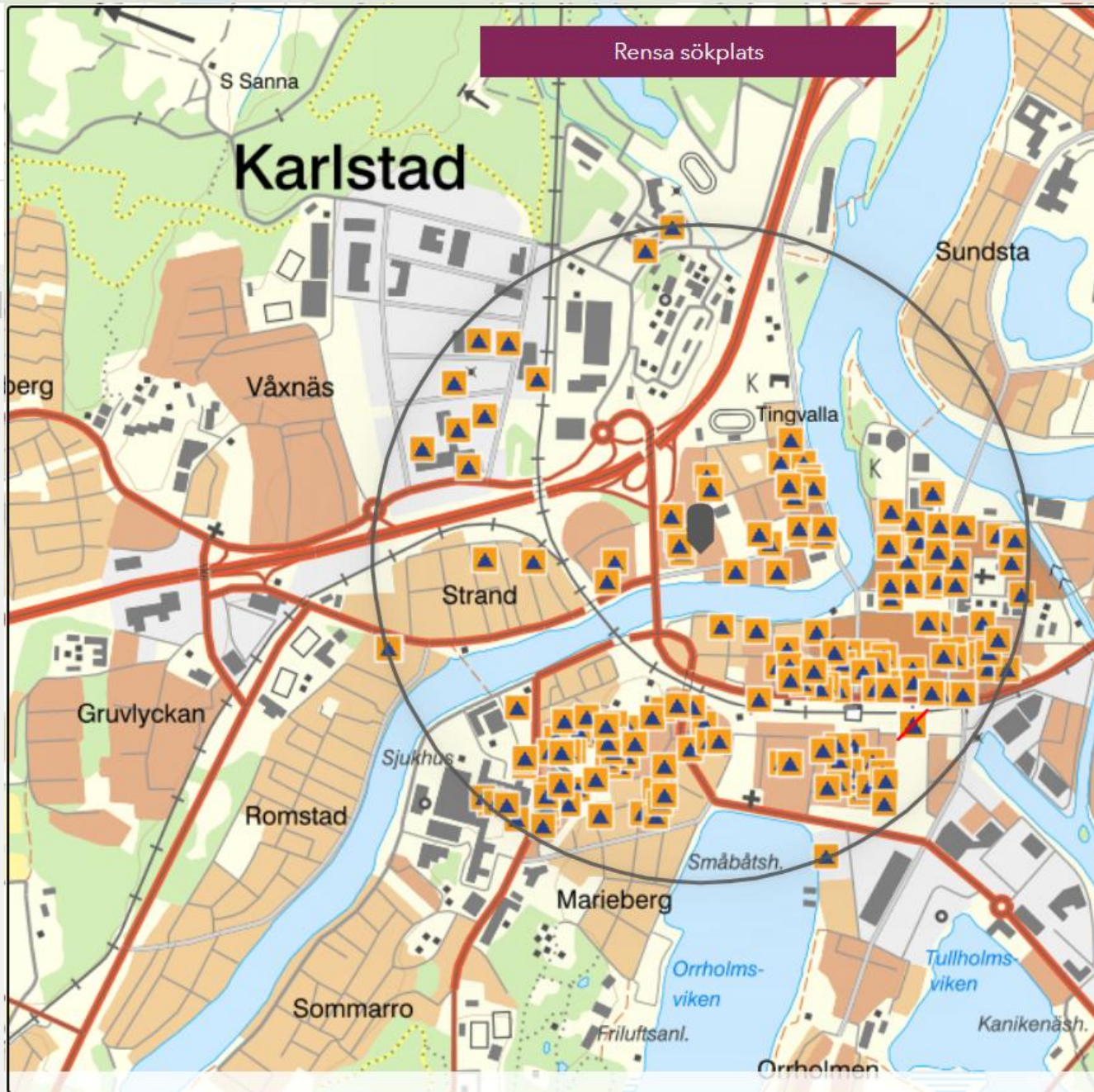

Enheten för skyddsrum – fokus hösten 2026

- Ny lag om skyddsrum och skyddade utrymmen (2026:440)
  - Myndigheten arbetar för närvarande med ett drygt tiotal föreskrifter
    - Innebär att vi behöver arbeta om flera av våra vägledande dokument med mål att göra det enklare och mera funktionskravsinriktat.
  - Kontrollverksamheten flyttas till länsstyrelserna
    - Innebär att vi planerar för utbildning, överlämning och styrning av länsstyrelserna

- Två regeringsuppdrag
  - Uppdrag till Myndigheten för civilt försvar avseende tillgänglighet inom krisberedskapen och det civila försvaret för personer med funktionsnedsättning (Fö2026/00629)
    - Innebär mycket samverkan med funktionsrättsorganisationer, andra myndigheter osv
  - Uppdrag till Myndigheten för civilt försvar att genomföra stödjande åtgärder som stärker skyddet av civilbefolkningen med fokus på skyddsrum
    - Innebär stort behov av kommunikationsinsatser och samverkan

Myndigheten för civilt försvar

Föreskriftsarbete befolkningsskyddsområdet

- Ett tio-tal förordningar tas fram
- Olika aspekter kring skyddsrum/skyddade utrymmen

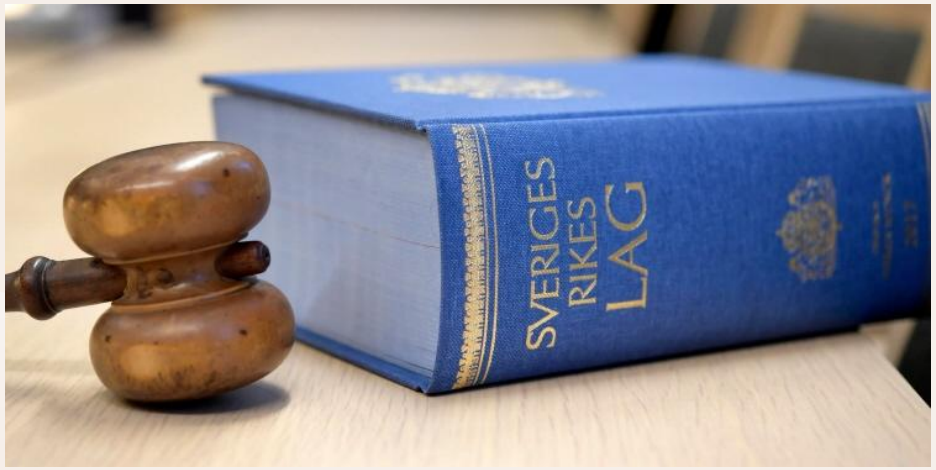

Myndigheten
för civilt försvar

Skyddade utrymmen

- Utrymmen för att ge visst skydd mot vapenverkan (luftstötvågor, splitter, byggnadsras samt joniserande strålning). T.ex.
  - Tunnelbanestationer
  - Källare
  - Andra bergrum
- System fanns tidigare – begreppet återinfört 1 juni 2026
- Tidigare reglering upphörde gälla 2006 – (sök ”SR 03”)

Myndigheten
för civilt försvar

Skyddade utrymmen

- Komplement till skyddsrum
- MCF håller på med föreskrifter:
  - Krav/utformning
  - Områden

- Många vägval kring detta!
  - Olika typer
  - Flyttbara konstruktioner/förstärkning av byggnader?
  - Utrustning?
  - Tillgänglighet?
  - Husdjur?

Myndigheten
för civilt försvar

På gång inom området

- Innovation – utlysning Vinnova
- Vistelseprov
- Regeringsuppdrag inom tillgänglighet
- Regeringsuppdrag om stöd till kommuner/fastighetsägare (iordningställande, drift mm)
- Förberedelser flytt av kontrollverksamhet till länsstyrelser
- Diverse systemutveckling
- Erfarenhetsåterföring Ukraina

Frågor?

Läs mer:

https://www.mcf.se/sv/amnesomraden/beredskap-for-kris-och-krig/befolkningsskydd/

Myndigheten för civilt försvar

Myndigheten
för civilt försvar

mcf.se